

A Fővárosi Ítéltábla a Csapó, Szilágyi és Világosi Ügyvédi Iroda (**felperesi jogi képviselő címe**, ügyintéző: dr. Világosi Gábor ügyvéd) által képviselt I.rendű felperes neve(**I. rendű felperes címe**) I. rendű, II.rendű felperes neve(**II. rendű felperes címe**) II. rendű, III.rendű felperes neve(**III. rendű felperes címe**) III. rendű felperesnek – a Pál és Társai Ügyvédi Iroda (fél címe 2; ügyintéző: dr. Pál András ügyvéd) által képviselt I.rendű alperes neve,„f.a.” (I.rendű alperes címe) I. rendű és dr. Kamarás Erik (fél címe 1) ügyvéd által képviselt II.rendű alperes neveés Vízügyi Igazgatóság (II.rendű alperes címe) II. rendű alperes ellen kártérítés megfizetése iránt indított perében a Székesfehérvári Törvényszék 2013. április 4. napján meghozott 32.P.20.104/2013/4. számú ítélete ellen a III. rendű felperes részéről 5. sorszámon előterjesztett és 9. sorszámon megindokolt, míg az I. rendű alperes részéről 6. sorszámon előterjesztett fellebbezés folytán meghozta a következő

í t é l e t e t:

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érinti, fellebbezett rendelkezéseit helybenhagyja.

Kötelezi az I. rendű alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg a III. rendű felperesnek 7.500 (hétezer-ötszáz) forint + áfa másodfokú perköltséget és térítsen meg az államnak külön felhívásra 24.000 (huszonnégyezer) forint feljegyzett fellebbezési illetéket.

Kötelezi a III. rendű felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg a II. rendű alperesnek 7.500 (hétezer-ötszáz) forint másodfokú perköltséget. A felperes által le nem rótt fellebbezési illetéket az állam viseli.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

A felperesek kártérítés megfizetése iránti indítottak keresetet az alperesekkel szemben. Az I. és II. rendű felperesek kérték, az elsőfokú bíróság kötelezze az I. és II. rendű alpereseket, hogy egyetemlegesen fizessenek meg részükre 750.000-750.000 forintot. A III. rendű felperes kereseti kérelme 530.000 forint kártérítés megfizetésére irányult, egyetemlegesen kérte az alperesek marasztalását. Ez utóbbi összegből 500.000 forintot nem vagyoni kártérítésként, míg 30.000 forintot vagyoni kártérítésként igényelt. A késedelmi kamat fizetésének kezdetét 2010. október 4-től jelölték meg.

Az alperesek érdemi ellenkérelme a kereset elutasítására irányult.

Az elsőfokú bíróság ítéletével kötelezte az I. rendű alperest, hogy a III. rendű felperesnek 15 nap alatt fizessen meg 300.000 forintot és – a tárgyaláson szóban kihirdetett ítélet szerint – ezen összeg

után 2010. október 5. napjától a késedelemmel érintett naptári félévet megelőző utolsó nap érvényes jegybanki alapkamatnak megfelelő mértékű késedelmi kamatot, valamint 4.040 forint perköltséget. A III. rendű felperes keresetét az I. rendű alperessel szemben a fentieket meghaladóan, a II. rendű alperessel szemben pedig teljes egészében elutasította. Kötelezte a III. rendű felperest, hogy a II. rendű alperesnek 15 nap alatt fizessen meg 33.655 forint perköltséget. Az I. és II. rendű felperesek keresetét teljes egészében elutasította. Kötelezte az I. és II. rendű felpereseket, hogy az alpereseknek személyenként 15 nap alatt fizessenek meg 47.625 forint perköltséget. Kötelezte az I. rendű alperest, hogy az államnak külön felhívásra fizessen meg 17.800 forint összegű eljárási illetéket.

Ítéletének indokolásában idézte a Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 164. § (1) bekezdését, és megállapította, hogy az I. és II. rendű felperesek a rájuk háruló bizonyítási kötelezettségüknek nem tettek eleget. A III. rendű felperesnek a 30.000 forint összegű, 10 napra felszámított költségeivel kapcsolatos kártérítési igényről megállapította, hogy alaptalan, míg a nem vagyoni kártérítési követelést megalapozottnak értékelte. Megállapítása szerint közismert és bizonyítást nem igényel, hogy **D.** településen az ipari katasztrófát követően az élet megnehezült azok számára is, akiknek az ingatlanát nem árasztotta el a kazettákból kifolyt anyag. A kárelhárítással kapcsolatos kényelmetlenségek, a lakások szellőztetésének és az udvar használatának a hiánya, a megnövekedett forgalom miatt a III. rendű felperes kénytelen volt a hátrányokat elviselni, így ezekből eredően fizikai és pszichikai hátrányai származtak. Mindezekre tekintettel, megalapozottan tart igényt kárpótlásra, melynek 300.000 forintos összege felel meg az elszenvedett hátrányok kompenzálásának. Megállapította, hogy az I. rendű alperes a tározó üzemeltetésével fokozott veszéllyel járó tevékenységet folytatott, és csak a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 345. § (1) bekezdésének második mondata értelmében mentesülhet a felelősség alól. Az erre vonatkozó bizonyítási kötelezettségről az elsőfokú bíróság az I. rendű alperest tájékoztatta. Nem fogadta el az I. rendű alperesnek azt a védekezését, hogy a helykiválasztás, a tervezés, a kivitelezés, a veszélyes üzemi tevékenység keretein kívül eső, külső elháríthatatlan ok lenne, ugyanis az üzemben tartó kockázati körébe tartozik, hogy a tevékenységet olyan környezetben végezze, amely esetén a talaj kémiai és fizikai szerkezetének megváltozása, az agyagtalaj speciális viselkedése, a talaj alatti vízmozgások és a nagy mennyiségű csapadék sem idézhetnek elő veszélyhelyzetet. Az pedig nem jelent objektív elháríthatatlanságot, hogy a gátszakadás nem volt előre látható. Miután már az I. rendű alperes által előadottak önmagukban sem teremtenek alapot a mentesülésre, a Pp. 3. § (4) bekezdése értelmében az erre vonatkozó bizonyítási indítványokat mellőzte. Mindezekre tekintettel a Ptk. 345. § (1) bekezdése és a 355. § (1) bekezdése alapján kötelezte az I. rendű alperest a III. rendű felperes nem vagyoni kárának megtérítésére, míg a késedelmi kamatról a Ptk. 360., 298. és 301. §-ainak alkalmazásával rendelkezett.

A II. rendű alperes felelőssége csak abban az esetben állapítható meg, ha a III. rendű felperes bizonyítja, hogy nem vagyoni kára összefüggésben áll a kifolyt vörösiszap összetételével, pH értékével és nehézfémtartalmával. Mindezek között az elsőfokú bíróság nem látott okozati összefüggést. A kényelmetlenséget a kifolyt vörösiszap összetételétől és lúgosságától függetlenül az utcában megnövekedett teherautó forgalom és az ezzel járó zaj- és porhatások okozták. A fémtartalomra és a kémhatás értékeire ellentmondásos adatok állnak rendelkezésre, a tényleges értékek pedig bizonyíthatatlanok maradtak és utólag ki sem deríthetők. A III. rendű felperest a kifolyt anyag lúgosságából eredő károk és sérülések nem érték. Az egységes környezethasználati engedély nem állapít meg határértéket a tárolt vörösiszap lúgosságára, tehát ezzel kapcsolatban a II. rendű alperes ellenőrzési kötelezettsége, illetve mulasztása fel sem merülhet. Az engedély utalt arra, hogy a vörösiszap kazettákban tárolt anyagnak vannak olyan elemei, melyek kijutva az ivóvizet emberi fogyasztásra alkalmatlanná teszik. Ilyen értelemben tehát volt veszélyes anyag a kazettában. A kárt kiváltó ok azonban nem a vörös iszap összetétele, hanem az volt, hogy a gát átszakadt és az anyag a tározóból kifolyt. A határozat utalt arra, hogy a vörösiszap nem önmagában veszélyes hulladék, hanem a hozzákerült nátrium-hidroxid oldat miatt minősül annak, ebből pedig arra vonható le

következtetés, hogy a tározóban lévő nátrium-hidroxid és vörösiszap együtt a veszélyes anyag, de arra nem, hogy a vörösiszap 010309 kódszám alá besorolása önmagában szakszerűtlen. Arra pedig végképp nem lehetett a határozatból következtetni, hogy a tározóban ne lett volna híg nátrium-hidroxid. Az sem bizonyított, hogy a II. rendű alperes az ellenőrzési kötelezettségének nem tett eleget. Idézte a 314/2005. (XII. 25.) Kormányrendelet (a továbbiakban: R.) 20. § (4) és 22. § (3) bekezdését. Nem bizonyosodott be, hogy a kifolyt anyag összetétele eltért a környezethasználati engedélyben foglalt értékektől, tehát a II. rendű alperes részéről nem állapítható meg mulasztás. Arra vonatkozó bizonyíték pedig nem áll rendelkezésre, hogy a monitoring kutak működéséről elkészített összefoglaló jelentések adatai valótlanok voltak. A monitoring kutakkal egyébként sem a kazettában lévő anyag, hanem a felszín alatti vizek tulajdonságait vizsgálják. A rendelkezésre álló adatokból tehát nem következik, hogy a II. rendű alperes elmulasztotta az ellenőrzési kötelezettségét, és kétséges, hogy a 2010. szeptember 23-ai ellenőrzéssel feltárt bármilyen mulasztás megakadályozhatta volna a gát 11 nappal későbbi átszakadását, a kazetta tartalmának környezetbe jutását, illetve a III. rendű felperest ért kárt.

A III. rendű felperes fenntartott fellebbezésében az elsőfokú ítélet megváltoztatását és a II. rendű alperesnek az I. rendű alperessel való egyetemleges marasztalását kérte 300.000 forint nem vagyoni kártérítés és 2010. október 5. napjától járó kamata megfizetésében.

Továbbra is állította, hogy a II. rendű alperes az ellenőrzési kötelezettségét elmulasztotta. Idézte az R. 10. § (8) bekezdését, 17. § (1) bekezdését, a 20. § (9)-(10) és (12) bekezdéseit, a 22. § (3) és (5) bekezdéseit, a 26. § (1) bekezdését. Kiemelte, hogy a II. rendű alperes 2010. október 4-ig tévőleges ellenőrzést nem végzett. Ezt alátámasztotta az Ajkai Városi Bíróság előtt kihallgatott tanú vallomása. A II. rendű alperes az I. rendű alperes besorolását tudomásul vette annak ellenére, hogy az R. 4. § (2) bekezdése a jogává és kötelezettségévé tette annak ellenőrzését. Hangsúlyozta, hogy a jogszabály 2. számú mellékletében található útmutató 4. pontja szerint a nehézfémnek tekintendő anyagok és azok elemi formája, vegyületei veszélyes anyagok. A kifolyt vörösiszap ezen nehézfémek legtöbbjét tartalmazta, a besorolás tehát hibás volt. Ennek alátámasztására hivatkozott az Országos Környezetvédelmi Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség 14/5740-6/2010. számú határozatának 5. oldalán foglaltakra. Ez egyértelműen alátámasztja, hogy a katasztrófa bekövetkeztekor a besorolás nem felelt meg a II. rendű alperes 2006. évi környezethasználati engedélyében foglalt minősítésének. Utalt arra is, hogy minden más magyarországi tárolóban a vörösiszapot veszélyes anyagnak minősítették. Ezt a megállapítást erősítik meg a jövő nemzedékek országgyűlési biztosának JNO-619/2010. számú, 2011. április 7-én kelt állásfoglalásának 114. –115. pontjai. Hivatkozott **D.** 2005. augusztus 30-ai Kimenekítési Tervére, amely alátámasztja, hogy a tározó tényleges veszélyforrás volt a környezetre, és ellenőrzés címén nem fogadható el a dokumentumok kritikátlan átvétele.

A II. rendű alperes fellebbezési ellenkérelme az elsőfokú ítélet III. rendű felperes fellebbezésével érintett rendelkezéseinek a helybenhagyására irányult.

Előadta, hogy a 192/2001. (X. 19.) Kormányrendelet 6. § (1) bekezdése alapján elvégzett teljes körű környezetvédelmi felülvizsgálatnál az államigazgatási eljárásról szóló 1957. évi IV. törvényt kellett alkalmazni. A II. rendű alperes a szakhatóságokat és a nyilvánosságot az eljárásba bevonta, és a szabályszerűen lefolytatott eljárást követően 2006. február 17-én kiadmányozta a határozatot. Ez ellen senki nem élt jogorvoslattal, így a határozat 2006. március 6-án jogerőre emelkedett. A II. rendű alperes ezt a határozatot a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztériumnak megküldte, amely a Külügyminisztérium útján az Európai Uniónak továbbította, és a Veszprém Megyei Főügyészség is megkapta. A határozat ellen kifogással senki sem élt. A határozat meghozatalával a felügyelőség nem okozott kárt, és az ellen a felperesek sem éltek jogorvoslattal, ezért a Ptk. 349. §-a alapján vele

szemben kereset nem indítható. Az I. rendű alperes besorolása helyes volt. A vörösiszap nem minősült sem a magyar jogszabályok, sem az uniós ajánlások alapján veszélyes hulladéknak. Az adatszolgáltatás teljeskörűségéért a bejelentésre kötelezett felelős, a környezethasználati engedély az I. rendű alperest önellenőrzésre kötelezte. A megküldött nyomtatványokat a II. rendű alperes a székhelyén ellenőrizte, összevetette az engedélyben foglaltakkal, és a szükséges intézkedést minden esetben megtette. A hatósági ellenőrzés eszköze az adatszolgáltatásokon túl a helyszíni ellenőrzés, ennek során meg kell vizsgálni a környezethasználati engedélyben foglaltak teljesítését. A II. rendű alperes 2006-tól minden évben helyszíni ellenőrzést tartott az I. rendű alperesnél, ezeket szemle útján végezte, amelyről minden esetben jegyzőkönyv készült. Ezt az ellenőrzést a hatáskörébe tartozóan tehette meg, és ha mulasztást észlelt, intézkedett. A vörösiszap kazetták gátjának állapotát, állékonyságát és statikai ellenőrzését hatáskör hiányában soha nem végezte el.

Az I. rendű alperes a fellebbezésében elsődlegesen az elsőfokú ítélet megváltoztatását és a III. rendű felperes keresetének teljes elutasítását, másodlagosan a Pp. 252. § (3) bekezdése alapján az ítélet hatályon kívül helyezését kérte.

Kiemelte, hogy az elsőfokú bíróság mindennemű bizonyítás lefolytatása nélkül minősítette tárolási tevékenységét veszélyesnek üzemi tevékenységnek. A kár a gáttest alatti altalajban bekövetkezett, előre nem látható és jelezhető változás miatt történt. A tározó tervezése és építése azonban mintegy 10 évvel előzte meg az I. rendű alperes tulajdonszerzését, tehát tevékenységi körében ezekre ráhatása nem volt és nem is lehetett. A perben a jogellenességet sem bizonyították, mert az I. rendű alperes a tevékenységét a hatályos jogszabályok, engedélykészek maximális betartásával végezte. Az egységes környezethasználati engedély alapján, évente 706.000 tonna lerakásra kerülő hulladék mennyiséggel számolva, a hulladéklerakót 2012-ig üzemeltethette biztonságosan. Az altalajban bekövetkezett fizikai-kémiai változások ezért olyan elháríthatatlan külső okok, amelyek egyfelől nem esnek az alperesi tevékenység körébe, másfelől pedig előre nem láthatók és elháríthatatlanok. A természeti katasztrófa idején a vörösiszap nem tartozott a veszélyes anyagok körébe, és a Hulladékok Jegyzékéről szóló 16/2001. (VII. 18.) KöM rendelet alapján nem volt lehetőség a besorolására. A II. rendű alperes a tényleges érdemi ellenőrzés elmulasztása miatt nem is lehetett abban a helyzetben, hogy az I. rendű alperes besorolását felülbírálja és megváltoztassa. Sérlemelte, hogy az elsőfokú bíróság nem adott lehetőség a kimentési okok bizonyítására, bizonyítási indítványait indokolás nélkül utasította el. Felsorolta azokat az elháríthatatlan okokat, amelyek az I. rendű alperes működési körén kívül estek, és amelyekről az I. rendű alperesnek nem volt tudomása. A csapadékvízviszonyok szélsőségesek voltak, ezt alátámasztja az OMSZ jelentése. Nem a tározóra esett csapadék vezetett a gátszakadáshoz, hanem a talajba szivárgott és a talaj mélyén már meglévő feltörekvő vizek együttes mozgása. Az I. rendű alperesnek pedig nem volt módja és lehetősége más megoldás alkalmazására.

Az elsőfokú bíróság a III. rendű felperest ért nem vagyoni kár alapjául szolgáló hátrányokra bizonyítási eljárást nem folytatott le. Ebben a kérdésben igazságügyi szakértőt kellett volna kirendelnie. A III. rendű felperes azt sem igazolta, hogy miért éppen ez az összeg alkalmas az őt ért megrázkódtatások kompenzálására. A perben előterjesztett bizonyítási indítványait az I. rendű alperes fenntartotta. Végül utalt arra, hogy az elsőfokú bíróság az esedékességet helytelenül jelölte meg, mert a katasztrófa nem 2010. október 1-jén, hanem 4-én következett be, tehát a kamatfizetés kezdő időpontja csak október 5. napja lehet. A bizonyítási eljárás mellőzésével az elsőfokú bíróság megsértette a Pp. 163. és 206. §-ában foglaltakat.

A III. rendű felperes fellebbezési ellenkérelme az elsőfokú ítélet I. rendű alperes fellebbezésével érintett rendelkezéseinek a helybenhagyására irányult.

Az elsőfokú bíróság ítéletének az I. és II. rendű felperes keresetét elutasító, továbbá a III. rendű felperes keresetét részben elutasító rendelkezései fellebbezés hiányában a Pp. 228. § (4) bekezdése alapján jogerőre emelkedtek, ezért a másodfokú bíróság az elsőfokú ítéletnek a III. rendű felperes II. rendű alperessel szembeni 300.000 forint nem vagyoni kártérítés iránti keresetét elutasító, valamint az I. rendű alperest a III. rendű alperessel szemben 300.000 forint nem vagyoni kártérítésben marasztaló rendelkezéseit bírálta felül.

A III. rendű felperes és az I. rendű alperes fellebbezése nem alapos.

Az elsőfokú bíróság a III. rendű felperes keresetének elbírálásához szükséges bizonyítási eljárást lefolytatta, és a jogszabályoknak megfelelő érdemi döntést hozott, amelynek indokaival a másodfokú bíróság túlnyomó részben egyetértett, ezért a III. rendű felperes és az I. rendű alperes fellebbezése folytán csupán az alábbiakat emeli ki.

Az I. rendű alperes kártérítési kötelezettsége szempontjából nem a fokozottan veszélyes tevékenység folytatásának, hanem a tevékenység emberi környezetre veszélyes elemének van érdemi jelentősége, amelynek megvalósulása a Ptk. 345. § (1) bekezdésének utolsó fordulata alapján minden további bizonyítás nélkül megalapítja a környezetet veszélyeztető személy tárgyi felelősségét. A bekövetkezett káreseménynek az I. rendű alperes tevékenységével összefüggő kapcsolata pedig a Ptk. 345. § (1) bekezdése értelmében az I. rendű alperes kártérítési kötelezettségét megalapozza. A felperes által érvényesített jog elbírálását ezért – függetlenül attól, hogy a vörösiszap tárolása egyébként mennyiben minősül fokozottan veszélyes tevékenységnek – az emberi környezetet veszélyeztető tevékenység és a bekövetkezett kár közötti okozati összefüggés, valamint a Ptk. 345. § (1) bekezdésében meghatározott kimentő okok bizonyításának eredményessége érinti. Az elsőfokú bíróság mindenben helytállóan állapította meg, hogy az I. rendű alperes a kártérítési felelősség kimentésére alapot adó és értékelhető okot egyáltalán nem adott elő, így az I. rendű alperes bizonyítási indítványait a Pp. 3. § (4) bekezdésének megfelelő alkalmazásával mellőzte. Mindezekből következik, hogy az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezésének a Pp. 252. § (3) bekezdésében foglalt feltételei nem álltak fenn.

A III. rendű felperes a 2013. április 4-én megtartott folytatólagos tárgyalási határnapon előadott nyilatkozata szerint a II. rendű alperessel szembeni keresetének ténybeli alapja nem az egységes környezethasználati engedély kibocsátása, hanem kizárólag az ellenőrzési kötelezettség elmulasztása. Az elsőfokú bíróságnak ezért a kereseti kérelem alapjául előadott tények körében egyedül azt a kérdést kellett vizsgálnia, hogy a perben szolgáltatott bizonyítási eszközök alátámasztják-e a III. rendű felperesnek azt az állítását, hogy a II. rendű alperes ellenőrzési kötelezettségének teljesítése és a III. rendű felperest ért kár közötti okozati összefüggés fennáll. A perben rendelkezésre bocsátott bizonyítási eszközök azonban nem támasztották alá, hogy a káreseményhez az ellenőrzési kötelezettség teljesítésének elmulasztása vezetett. Arra vonatkozó bizonyíték egyáltalán nem áll rendelkezésre, hogy egy esetleges technológiai mulasztás feltárása mennyiben akadályozta volna meg a gát átszakadását és a kazetta tartalmának a környezetbe jutását. Mindezt teljes egészében kétségesse teszi, hogy a katasztrófához vezető folyamatot a szakvélemények alapján – mint ahogy arra az I. rendű alperes ebben a vonatkozásban helytállóan utalt – a kazetták köré épített résfalnak a talajfizikai jellemzők miatti statikai problémái indították el. Miután a gátak állékonyságának és statikai ellenőrzésének vizsgálata nem tartozott a II. rendű alperes hatáskörébe, arra az ellenőrzési jogköre sem terjedhetett ki, ezért a II. rendű alperes feladatkörébe tartozó ellenőrzési kötelezettség esetleges elmulasztása eleve nem állhatott okozati összefüggésben a káreseménnyel.

A kifejtett indokokra tekintettel a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletének fellebbezett rendelkezéseit a Pp. 253. § (2) bekezdése értelmében – a Pp. 254. § (3) bekezdése alapján utalva az elsőfokú bíróság túlnyomó részben helyes indokaira – helybenhagyta.

A másodfokú eljárásban az I. rendű alperes a III. rendű felperessel szemben, a III. rendű felperes pedig a II. rendű alperessel szemben lett pervesztes, ezért a Pp. 239. §-a alapján alkalmazandó 78. § (1) bekezdése értelmében kötelesek az ellenérdekű fél másodfokú perköltségeit megfizetni. Ennek mértékét a másodfokú bíróság a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségről szóló 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (2) és (5) bekezdései alapján határozta meg. A III. rendű felperes részleges – az eljárási illetékre is kiterjedő – személyes költségmentessége folytán a le nem rótt fellebbezési illetéket a költségmentesség alkalmazásáról szóló 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 14. §-a alapján az állam viseli, míg az I. rendű alperes a 13. § (2) bekezdése értelmében köteles az illetékfeljegyzési joga folytán le nem rótt fellebbezési illetéket az államnak megfizetni.

Budapest, 2015. március 31.

. Hőbl Katalin s.k.
a tanács elnöke
Dr. Bleier Judit s.k.
előadó bíró

Egriné dr. Salamon Emma s.k.
bíró

A kiadmány hitelül: